

KLAGANDE

1. [REDACTED]
2. [REDACTED]
3. [REDACTED]

MOTPART

Länsstyrelsen i Värmlands län

ÖVERKLAGAT BESLUTLänsstyrelsen i Värmlands läns beslut den 22 september 2022 (bilaga 1)
dnr 218-7033-2022**SAKEN**

Licensjakt efter varg

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår [REDACTED] och [REDACTED]
yrkanden om att förvaltningsrätten ska begära förhandsavgörande från
EU-domstolen.

Förvaltningsrätten ändrar länsstyrelsens beslut gällande tilldelning på så sätt att
det totala jaktuttaget, 18 vargar, begränsas till att sex vargar får fällas per revir.
Det ankommer på länsstyrelsen att genomföra denna ändring och där tillkom-
mande nödvändiga åtgärder.

Förvaltningsrätten avslår överklagandena.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Värmlands län har beslutat om licensjakt efter totalt 18 vargar i reviren Skacksjö, Flatmossen och Forshaga. Jakten får bedrivas fr.o.m. den 2 januari t.o.m. den 15 februari 2023 eller till dess länsstyrelsen avlyser jakten. Detaljer, villkor och skäl för beslutet framgår av bilaga 1.

Sammanlagt har fem länsstyrelser i Sverige samordnat beslutat om licensjakt efter totalt 75 vargar 2023, uppdelade på 12,5 revir i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet (ovan angiven licensjakt inräknad).

PARTERNAS INSTÄLLNING

[REDACTED]

[REDACTED] yrkar att förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet. För det fall förvaltningsrätten inte avser att bifalla överklagandet yrkas att förvaltningsrätten begär förhandsavgörande från EU-domstolen i frågan om en licensjakt på varg i Sverige strider mot art- och habitatdirektivet mot bakgrund av angivna syften och då det råder tvivel om gynnsam bevarandestatus är uppnådd. Föreningen yrkar också inhibition av beslutet om målet inte är avgjort vid den tidpunkt då jakten ska starta.

Föreningen anför bl.a. följande. Det överklagade beslutet strider mot gällande rätt. Den svenska vargstammen har inte uppnått gynnsam bevarandestatus och i alla händelser försvårar den beslutade jakten ensamt och tillsammans med övriga beslut om jakt upprätthållandet av detta. Grunden för beslutet saknar stöd i art- och habitatdirektivet. Restriktivitet och proportionalitet har inte iakttagits. Beslutet bidrar inte till en positiv nettoeffekt på vargstammens bevarandestatus, istället minskar stammen i antal. Länsstyrelsen har inte med rigorösa vetenskapliga underlag visat att jakten är en ändamålsenlig och

proportionerlig lösning och heller inte visat att det inte finns andra lämpliga lösningar. Villkoren för jakten är inte godtagbara då de utsätter djuren för onödigt lidande.

Föreningen redogör även för bl.a. EU-domstolens praxis och EU-kommissionens syn på tidigare licensjakter på varg i Sverige.

██████████

██████████ yrkar att förvaltningsrätten upphäver länsstyrelsens beslut om licensjakt. Om målet ej hunnit avgöras innan jaktstart yrkas även inhibition tills detta skett. Föreningen anför bl.a. följande. Kriterierna för att kunna bevilja licensjakt är inte uppfyllda. Enligt Naturvårdsverkets egen redovisning om vad som krävs för gynnsam bevarandestatus så innehar inte vargen detta idag. Vi ska ha minst 1 700 vargar då vi saknar den avgörande nya invandrade individ som måste reproducera sig var 5:e år. Det går inte att räkna in den norska invandrade vargen för att hävda gynnsam bevarandestatus då Norge inte omfattas av art/habitatdirektivet. Detta har EU klargjort i rättspraxis på ett sätt som inte kan misstolkas (Curia punkt 60). Jakten är långtifrån selektiv då länsstyrelsen inte kunnat visa att risken för att varg från närliggande revir skjuts inte är eliminerad, då hund kan driva in en varg från grannrevir in i jaktområdet. Syftet att minska tätheten på revir kan inte anses bli uppfyllt då reviren kommer att återetableras av andra individer.

Föreningen redogör även för bl.a. sin uppfattning om licensjaktens omfattning i Värmlands län, det totala procentuella jaktuttaget och resultat av tidigare licensjakter.

[REDACTED]

[REDACTED] yrkar i första hand att förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet och i andra hand att rätten bestämmer antalet vargindivider som omfattas av beslutet till ett lägre antal. Om förvaltningsrätten inte avser att bifalla överklagandet yrkas att förvaltningsrätten begär förhandsavgörande från EU-domstolen i frågan om stamförvaltande jakt på varg i Sverige kan anses förenlig med Sveriges skyldigheter enligt unionsrätten att upprätthålla ett strikt skydd för arten. Föreningen yrkar också inhibition av beslutet om saken inte är avgjord vid den tidpunkt då jakten ska starta.

Föreningen anför bl.a. följande. Varg ska inte vara föremål för stamförvaltande jakt, i vart fall inte av denna omfattning. Ett genomförande av besluten om licensjakt försvårar uppnåendet eller bibehållandet av gynnsam bevarandestatus för vargen i Sverige. Det är högst osäkert om vargstammen i Sverige har uppnått gynnsam bevarandestatus. Jakten är inte lämplig med hänsyn till vargstammens storlek och sammansättning. Länsstyrelsen har inte lett i bevis att syftet med jakten kommer att uppfyllas genom jakten.

Föreningen redogör även för bl.a. sin uppfattning om licensjaktens omfattning, rättslig reglering och rättspraxis, samt forskning om bl.a. attityder gällande varg.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen finner inte skäl att ändra sitt beslut och anför bl.a. följande. Det beslutade jaktområdet omfattar tre revir som ligger på geografiskt olika platser i länet. Oavsett hur områdena benämns kommer de att behandlas var för sig rent praktiskt under jakten och länsstyrelsen kommer följa utvecklingen gällande fällda vargar per område. Då sex vargar är ett genomsnitt för antalet

vargar i ett revir med familjegrupp har länsstyrelsen valt att inte specificera hur många vargar som ska fällas per revir, eller jaktområde. Länsstyrelsen bedömer att detta ökar chanserna för att samtliga individer i de utpekade reviren har möjlighet att fällas. Länsstyrelsen jobbar i dagsläget med insamling av DNA i väntan på snö för att få en så god bild som möjligt gällande antal vargar i de utpekade reviren. Utifrån det arbete som hittills genomförts och den information som länsstyrelsen samlat in finns det inget som motsäger den gjorda bedömningen att det är familjegrupper i de revir som är aktuella för licensjakt.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser och relevant rättspraxis m.m., utöver vad som anges nedan, framgår av det överklagade beslutet, se bilaga 1.

Yrkanden om inhibition och förhandsavgörande

██████████ har begränsat sina inhibitionsyrkanden till det fall att förvaltningsrätten inte avgör målet innan jakten ska starta den 2 januari 2023. Då förvaltningsrätten genom denna dom avgör målet slutligt föranleder yrkandena ingen åtgärd från förvaltningsrättens sida.

Förvaltningsrätten anser att målen kan avgöras utan att förhandsavgörande från EU-domstolen inhämtas. ██████████ yrkanden om detta ska därför avslås.

Licensjaktens syfte

Varken jaktförordningen eller art- och habitatdirektivet anger uttryckligen något särskilt syfte som villkor för att licensjakt ska kunna beslutas. För att det ska kunna göras en prövning av bl.a. om det finns någon annan lämplig

lösning, samt om undantaget från vargens skydd är proportionerligt, måste det ändå finnas ett syfte angivet. Högsta förvaltningsdomstolen har ansett att det ligger inom överprövande domstols kompetens att pröva om det syfte som beslutsmyndigheten har angett är acceptabelt i sig (HFD 2016 ref. 89). Kravet på ett tydligt angivet syfte understryks vidare i *Tapiola*, där det också betonas att prövning ska göras av om det finns stöd för att syftet kan förväntas uppnås genom den beslutade jakten.

I det överklagade beslutet anges att länsstyrelsens syfte med licensjakten är att begränsa den negativa socioekonomiska och psykosociala påverkan som täta vargstammar kan ha på människor som bor i områden med mycket varg (NV-02945-15, von Essen 2016). Därigenom ska man skapa förutsättningar för en hållbar vargförvaltning samt förbättra möjligheten för samexistens och på detta sätt bevara vargstammens gynnsamma bevarandestatus (prop. 2012/13:191). Negativa effekter av rovdjursförekomst kan vara skador med konsekvenser för olika näringar, älgförvaltning, människors rädsla för rovdjur och rovdjurens påverkan på natur- och kulturvärden som fåbodbruk och löshunds jakt efter älg. För att minska tätheten av varg behöver man minska tätheten av vargrevir. Länsstyrelsen bedömer att det därför är mest ändamålsenligt att jakten inriktas mot utvalda revir. Minskad koncentration av vargrevir skapar även utrymme för nya vargetableringar med ett potentiellt högre genetiskt värde och kan på så sätt vara till gagn för populationens genetiska variation. Att inte använda sig av möjligheten till licensjakt när vargstammen har gynnsam bevarandestatus samtidigt som länen ligger över sina förvaltningsmål innebär en större risk för negativ påverkan på gynnsam bevarandestatus än vad en noga kontrollerad licensjakt gör (Kaltenborn & Brainerd, 2016).

Förvaltningsrätten finner att länsstyrelsen har angett klara och tydliga mål och att det i beslutet hänvisas till vetenskapligt stöd för bedömningarna. Det framgår att aktuellt område har en hög koncentration av varg och förvaltningsrätten

finner inte skäl att ifrågasätta att detta kan förväntas medföra ökade skaderisker och i förlängningen andra oönskade effekter som kan få negativa konsekvenser för den gynnsamma bevarandestatusen. De angivna syftena överensstämmer också med Naturvårdsverkets exempel i aktuellt delegationsbeslut gällande licensjakt efter varg 2023 (NV-05826-22 med bilagor). Förvaltningsrätten bedömer därmed att angivna syften är godtagbara och i tillräcklig grad kan förväntas nås med den beslutade jakten.

Selektivitet och strängt kontrollerade förhållanden

Kravet på selektivitet innebär att undantaget ska omfatta endast ett visst antal individer som fastställts så begränsat, specifikt och lämpligt som är möjligt med hänsyn till det mål som eftersträvas. Det kan vara nödvändigt att undantaget, med hänsyn till storleken på den aktuella artens bestånd, dess bevarandestatus och dess biologiska egenskaper, begränsas inte bara till den berörda arten eller till typer eller grupper av individer av denna art, utan även till enskilda individer. Kravet på att jakten bedrivs under strängt kontrollerade förhållanden innebär att villkoren för jakten ska vara tydliga, främst vad gäller de individer eller grupper av individer som får jagas, var detta får ske, under vilka tider och till vilket antal. Det måste finnas effektiva rutiner som förhindrar jakt i strid med villkoren och kraven på ansvariga myndigheter att kontrollera jakten måste ställas högt (*Tapiola* och HFD 2016 ref. 89).

Av det överklagade beslut framgår att den aktuella jakten har begränsats till tre revir inom tre separata, geografiskt skilda jaktområden och till totalt 18 vargar. De utpekade reviren inventerades som två familjegrupper (Skacksjö och Forshaga) och ett revirmarkerande par (Flatmossen) i det senast fastställda inventeringsresultatet (vintern 2021/2022). Länsstyrelsen har i sitt beslut angett att det inte inventerats någon genetiskt viktig varg inom de utvalda jaktreviren och att jaktområdets storlek har begränsats till områden där inga andra vargrevir än de

utpekade bedöms uppehålla sig. Inventeringsinsatser sker inför jaktstart och om en genetiskt viktig varg visar sig finnas i jaktområdet kommer länsstyrelsen omedelbart att avlysa jakten i berört område. Länsstyrelsen har också förtydligat sin bedömning varför att det totala jaktuttaget inte fördelats per revir.

Förvaltningsrätten anser inte att länsstyrelsen beslut kan bedömas tillräckligt selektivt i dess nuvarande utformning, utan en fördelning av det totala jaktuttaget på de tre geografiskt skilda jaktområdena. En sådan fördelning är i detta fall nödvändig, enligt förvaltningsrättens mening, för att minska riskerna för över-skjutning och jakt mot fel individer. Av det senast fastställda inventeringsresultatet framgår bl.a. att ett av reviren, Flatmossen, nära angränsar till ett annat revir som inte omfattas av licensjakt (svensk-norska Fjornshöjden). Mot denna bakgrund ska beslutet gällande tilldelning ändras på så sätt att det totala jaktuttaget, 18 vargar, begränsas till att sex vargar får fällas per revir.

Det överklagade beslutet innehåller tidsmässiga begränsningar och krav på bl.a. rapportering utan dröjsmål av fälld eller påskjuten varg, fortlöpande kontroll av hur många vargar som återstår av tilldelningen och besiktning av fällda djur och skottplats/fallplats. Med ovan angiven ändring, gällande fördelningen av det totala jaktuttaget, bedömer förvaltningsrätten att beslutet är tillräckligt selektivt och att det framgår att jakten kommer att ske under strängt kontrollerade förhållanden med effektiva rutiner för att förhindra att jakten sker i strid med villkoren eller med gällande regelverk. Förvaltningsrätten finner heller inte annat än att de beslutade villkoren i övrigt överensstämmer med gällande rätt och att det saknas skäl för ändringar såsom Jaktkritikerna anfört.

Gynnsam bevarandestatus och stammens storlek och sammansättning

Licensjakt får inte beviljas om jakten försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde. Vidare måste en licensjakt vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning. Det sistnämnda ska förstås som ett krav på att jakten sker i begränsad omfattning och avser en begränsad mängd för att vara tillåten. En förutsättning för att ett jaktuttag ska anses vara i begränsad omfattning och mängd är, i en situation som den förevarande, att uttaget inte försämrar den gynnsamma bevarandestatusen hos den svenska stammen (HFD 2016 ref. 89). Av *Tapiola* (punkterna 59, 62 och 75) följer att även lokal bevarandestatus ska beaktas och att ett aktuellt jaktuttag ska ses i vidare sammanhang omfattande det totalt tillåtna jaktuttaget avseende stamvårdande jakt under aktuellt jaktår. Vad som är en begränsad mängd beror på storleken på artens bestånd, dess bevarandestatus och dess biologiska egenskaper. Undantaget ska vara så begränsat att det inte medför en betydande negativ inverkan på det berörda beståndets struktur (punkterna 71 och 72).

Naturvårdsverket har i sitt delegationsbeslut gällande licensjakt efter varg 2023 (NV-05826-22 med bilagor) vidhållit sin tidigare bedömning från 2019 att vargen i Sverige har gynnsam bevarandestatus. Denna bedömning görs mot bakgrund av att tillväxttakten och trenden för vargpopulationen i Sverige är stabil, att stammen ligger över referensvärdet på 300 individer, att populationen har ett stabilt utbredningsområde, samt att den genetiska variationen har möjlighet att öka under kommande år. Naturvårdsverket anger också att det nu kan finnas utrymme att besluta om större uttag vid licensjakten på varg än tidigare år. Större uttag bedöms vara möjliga utan att få en betydande negativ inverkan på stammens struktur, med hänsyn till vargpopulationens utveckling och möjligheten att genom särskilda villkor både inrikta jakten mot att helt tömma revir och undanta revir med genetiskt viktiga vargar (invandrad varg och dess avkomma i första led, F1).

Länsstyrelserna har angett att de i samråd inom det mellersta rovdjursförvaltningsområdet har enats om att det totala uttaget för licensjakt 2023 ska vara 75 vargar fördelat på 12,5 revir. Uttaget innebär, tillsammans med en marginal för skyddsjakt efter 20 individer, en risk att hamna under referensvärdet för gynnsam bevarandestatus på 13 procent enligt framtagen beskattningsmodell av SKANDULV (Beräkningar av beskattning av den Skandinaviska vargpopulationen 2023-Rapport till Naturvårdsverket, Sverige och Miljödirektoratet, Norge från SKANDULV). Jaktuttaget fördelas på länen till sammanlagt 2,5 revir (1+1+0,5) i Gävleborg, 0,83 revir (0,5+0,33) i Dalarna, 1,33 revir (1+0,33) i Västmanland, 2,83 revir i Örebro (1+1+0,5+0,33) och 5 revir (1+1+1+0,5+0,5+ 0,5+0,5) i Värmland.

Förvaltningsrätten kan konstatera att det senast fastställda inventeringsresultatet, för vintern 2021/2022, visar att den svenska vargpopulationen beräknades till 460 vargar baserat på 46 fastställda föryngringar. Av dessa har 40,83 föryngringar fastställts i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet, varav 14 i Värmlands län. Den svenska vargpopulationen överskrider därmed såväl det nationella referensvärdet på 300 vargar som de beslutade miniminivåerna för det mellersta rovdjursförvaltningsområdet (28,5 föryngringar) och Värmlands län (7,5 föryngringar). Utöver föryngringar fastställdes även 5,5 revirmarkerande par i länet. Sett till dessa resultat – tillsammans med vad som är känt om de revir som utpekats för licensjakt och de beräkningar SKANDULV gjort i aktuell beskattningsrapport – finner förvaltningsrätten att den beslutade jakten kan bedömas ha en tillräcklig säkerhetsmarginal för att inte äventyra ett fortsatt uppfyllande av nationellt referensvärde, eller miniminivåer för mellersta rovdjursförvaltningsområdet och länet. Den beskattningsmodell som tagits fram av SKANDULV garanterar att alla dödlighetsparametrar, inkluderat illegal jakt, beaktas.

Det nationella referensvärdet för vargpopulationen är ett av kriterierna för att bedöma om arten har gynnsam bevarandestatus och värdet är kopplat till ett mål om att minst en ny invandrad varg per generation från östliga populationer reproducerar sig med skandinaviska vargar. Förvaltningsrätten finner inte att de klagande föreningarnas invändningar gällande referensvärdet ger skäl att frångå detta som utgångspunkt gällande gynnsam bevarandestatus. Genom en rapport från Naturvårdsverket 2020 framgår att övervägande del av delmålen av den genetiska förstärkningen av varg är uppfyllda (Utvärdering av delmålen i Plan för genetisk förstärkning av varg 2016 - 2020) och därutöver har en invandrad varg 2021 fått valpar i Norge (Setten). Målet om genetiskt tillskott är utformat avseende den skandinaviska vargpopulationen och förvaltningsrätten finner inte att referensvärdet i sig förlorar sin legitimitet på grund av detta, oavsett EU-domstolens senare uttalande om tredje land (*Tapiola* punkt 60). Utöver en numerär bedömning måste dock även beaktas om det beslutade jaktuttaget i övrigt kan bedömas uppfylla kravet på begränsad mängd, sett till inverkan på bl.a. beståndets genetik och geografiska utbredning.

Gällande de genetiska aspekterna har ovan redan noterats att det inte inventerats någon genetiskt viktig varg i de aktuella reviren och att beslutet innehåller förbehåll om att jakten kan avlysas om detta förändras. Förvaltningsrätten ifrågasätter inte att inaveln är ett stort problem för den svenska vargstammen, men delar Naturvårdsverkets bedömning att den genetiska variationen har möjlighet att öka under kommande år. Denna bedömning ändras inte av den nu beslutade licensjakten. Förvaltningsrätten finner heller inte att jakt i de aktuella reviren medför risk att vargstammens naturliga utbredningsområde kommer att minska inom överskådlig framtid, eller i övrigt äventyrar förutsättningarna för en tillräckligt stor livsmiljö för bibehållande av artens population på lång sikt.

Med ovan konstaterat ska dock tilläggas det faktum att det totala beslutade licensjaktuttaget 2023 är betydligt större än tidigare jaktuttag av varg på senare år. Det beslutade uttaget ligger på en nivå som beräknas resultera i en nationell minskning av antalet föryngringar och bryta en uppåtgående trend, även om referensvärdet fortfarande beräknas överskridas med god marginal (angiven rapport från SKANDULV). Förvaltningsrätten anser att uttagets procentuella omfattning av populationsstorleken tangerar gränsen för vad som kan anses vara en begränsad mängd, i en vidare bedömning av detta krav. Här kan dock konstateras att förvaltningsrätten av annat skäl redan har undanröjt ett beslut av Länsstyrelsen i Värmlands län om licensjakt efter sammanlagt nio svenska vargar i tre gränsrevir mot Norge, i ett annat avgörande denna dag (mål nr 1825-22). Det kan också konstateras att ett större uttag ligger i linje med Naturvårdsverkets uttalanden och bedömningar i ovan angivet delegationsbeslut. Sett till detta, tillsammans med tidigare bedömningar som ovan har gjorts, anser förvaltningsrätten att kvarvarande totalt jaktuttag ändå kan bedömas tillräckligt begränsat utifrån en samlad bedömning av alla nu beaktade aspekter.

Mot denna bakgrund bedömer förvaltningsrätten sammantaget att den beslutade licensjakten inte kan bedömas försvåra upprätthållandet av vargens gynnsamma bevarandestatus i dess naturliga utbredningsområde, samt att den även i övrigt får anses uppfylla kravet på lämplighet med hänsyn till stammens storlek och sammansättning. Förvaltningsrätten har härvid beaktat principerna om proportionalitet och försiktighet.

Annan lämplig lösning

Länsstyrelsen har i sitt beslut angett att det inte finns någon annan lämplig lösning än licensjakt för att minska vargstammens täthet, påverkan på socioekonomiska förhållanden och påverkan på älgförvaltningen i de utvalda reviren.

Utöver licensjakt arbetar länsstyrelsen i största möjliga utsträckning med andra åtgärder så som ersättningar vid skador, bidrag för förebyggande insatser, skyddsjakt, samråd och information som bidrar till att minska motsättningar kring förekomsten av varg. Licensjakt utgör ett nödvändigt komplement för att ytterligare minska risken för socioekonomiska konsekvenser. Skyddsjakt, rovdjursavvisande stängsel, skrämselåtgärder, flytt av vargar eller sterilisering är inte tillämpliga alternativ till licensjakt, i förhållande till syfte, kostnader och resurser, samt risken för onödigt lidande. Förvaltningsrätten anser att länsstyrelsen i tillräcklig grad har redogjort för att det inte finns någon annan lämplig lösning än licensjakt för att uppnå syftet med jakten.

Slutsats

Förvaltningsrätten har sammanfattningsvis funnit skäl att ändra länsstyrelsens beslutet gällande tilldelningen, enligt vad som ovan angetts. Utöver denna ändring har förvaltningsrätten i övrigt funnit att beslutet uppfyller alla krav för licensjakt som redogjorts för ovan, att villkoren är i linje med gällande rätt och att det saknas annan lämplig lösning. Överklagandena ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Överklagandet ska ges in till Förvaltningsrätten i Luleå men vara ställt till Kammarrätten i Sundsvall. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

██████████

rådman

I avgörandet har även nämndemännen ██████████ och

██████████

deltagit. ██████████ föredragit målet.

Beslut

1 (35)

Datum

2022-09-22

Ärendebeteckning

218-7033-2022

Länsstyrelsen

Kungörelsedelgivning

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ
H3:5INKOM: 2022-10-28
MÅLNR: 1827-22
AKTBIL: 3

Beslut om licensjakt efter varg i revir inom Värmlands län

Beslut

Länsstyrelsen beslutar om licensjakt efter totalt 18 vargar i reviren Skacksjö, Flatmossen och Forshaga.

Jakttid

Jakt får bedrivas från och med den 2 januari 2023 till och med den 15 februari 2023 eller till dess länsstyrelsen avlyser jakten.

Tilldelning och jaktområde

Jaktområde: Område som omfattar de tre reviren (bilaga 2).

Tilldelning: 18 vargar får fällas i området oavsett kön och ålder.

Jakt får endast ske inom angivet område, se karta (bilaga 2) och i enlighet med villkoren i detta beslut. Jaktområdet kan komma att revideras innan jaktstart om ny information om vargar i reviren inkommit.

Avlysning av jakten

Länsstyrelsen avlyser jakten då det totala antalet tilldelade djur fällts eller påskjutits inom det område som omfattas av detta beslut eller om jakttiden löpt ut. Länsstyrelsen kan också avlysa jakten om förutsättningarna förändras i övrigt. Länsstyrelsen informerar om avlysningen via telefonsvararen samt via SMS-tjänst.

Verkställighet

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 59 § jaktförordningen (1987:905) att detta beslut ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas.

Villkor för genomförandet av jakten

För att säkerställa att jakten bedrivs selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden beslutar länsstyrelsen att angivna villkor ska gälla för genomförandet av jakt enligt detta beslut. Villkoren i beslutet är ställda utifrån Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för

länsstyrelsens beslut om licensjakt efter varg (NFS 2014:24) samt Naturvårdsverkets beslut (NV-05826-22) om överlåtande av möjligheten att besluta om licensjakt efter varg till länsstyrelserna i mellersta rovdjursförvaltningsområdet.

Straffbestämmelser

Jakt som bedrivs mot givna villkor sker utan stöd i beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelser för jaktbrott och grovt jaktbrott finns i 43 och 44 §§ jaktlagen.

Söka efter spår

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 21 § jaktförordningen att sökning efter vargspår får ske med hjälp av motordrivet fordon, men endast på allmän eller enskild väg. Den som söker efter spår från motordrivet fordon får inte skjuta, förfölja eller genskjuta varg från fordonet. Sökning efter vargspår får utföras utan att jaktledaren registrerar sig i jaktregistret hos Naturvårdsverket.

Spårning får utföras från och med beslutad jaktstart till och med jaktens slut i syfte att fastställa djurens ungefärliga vistelseplats.

Krav på registrering av jägare

Den som är jägare under licensjakten ska registrera sig i Naturvårdsverkets jägarregister innan jakt påbörjas.

Anmälan kan göras på följande sätt:

- Inloggning med Bank-ID till Jägarregistret på <https://jagarregistret.naturvardsverket.se/>
- Ring Naturvårdsverkets kundtjänst: 010-698 17 00 (ange personnummer).
- Ring talsvar: 0771-18 34 11 och följ instruktionen.

Du får ingen bekräftelse på din registrering, oavsett vilken metod du använder för att registrera dig. Däremot kan du kontrollera din registrering genom att logga in i Jägarregistret.

Jägarens ansvar

Var och en som jagar varg ska hålla sig informerad om hur jakten fortskrider i området. Den som jagar varg sedan jakten avslysts kan dömas till ansvar för jaktbrott eller grovt jaktbrott enligt 43 eller 44 §§ jaktlagen.

Jaktledarens ansvar

Länsstyrelserna föreskriver enligt 6 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter varg (NFS 2014:24), att:

1. Jakt får inte bedrivas utan att en ansvarig jaktledare är utsedd innan varje jakttillfälle. Vid ensamjakt är den ensamme jägaren jaktledare.
2. Jaktledaren ska före jaktens början informera samtliga jaktdeltagare om villkoren för jakten, kommunikationsbestämmelser, otillåtna skjutriktningar, gränsförhållanden samt om övriga regler som kan behövas för jaktens genomförande. Jaktledaren ska vidare informera om skyldigheten att inneha vapenlicens och giltigt statligt jaktkort.
3. Jaktledaren ska informera skytten om dennes ansvar att rapportera fälld eller påskjuten varg till Länsstyrelsen i enlighet med 5b § jaktförordningen.
4. Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra skadat vilt ska kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen i enlighet med 17 § andra stycket jaktförordningen.
5. Jaktledaren ska informera varje jaktdeltagare om riskerna med skadeskjutning av varg och uppmana jaktdeltagarna att endast skjuta rena sidoskott mot stillastående vargar.
6. Jaktledaren ska informera varje jaktdeltagare om att han/hon bör vara ansvarsförsäkrad, bör bära röda band eller motsvarande kännetecken under jakten samt att han/hon årligen före jakten förvissat sig om att vapnet är inskjutet och att han/hon har tillräcklig skjutskicklighet för att bedriva jakt efter varg.
7. Jaktledaren ska ansvara för att kommunikationsvägarna under jakten säkerställer att villkoren för jakten efterlevs.
8. Jaktledaren ska minst en gång i timmen informera sig om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där jakt efter varg bedrivs. Telefonnummer till Länsstyrelsens meddelandetelefon: **010-224 71 60**, knappval 1. Jaktledaren uppmanas att även anmäla sig till länsstyrelsens sms-tjänst för att motta meddelanden om jakten samt kvarstående tilldelning.
9. Jaktledaren ska hålla sig informerad om vilka föreskrifter som gäller för jakt i eventuella naturreservat som berörs av området där man jagar.

Hantering av fälld varg

Anmälan av fälld varg

Den som fällt eller påskjutit varg ska anmäla detta till Länsstyrelsen utan dröjsmål och senast samma dag i enlighet med bestämmelsen i 5 b § jaktförordningen. I samband med anmälan om fälld varg informerar Länsstyrelsen om hur djuret ska hanteras, samt bestämmer tidpunkt och plats för besiktning.

För anmälan om fälld eller påskjuten varg ring: 010-224 71 60, knappval 2

Vid anmälan ska skytten ange följande uppgifter:

- skyttens namn, adress och telefonnummer,
- jaktledarens namn, adress och telefonnummer,
- när djuret fällts eller påskjutits (datum och klockslag),
- var djuret fällts eller påskjutits (plats på karta, alternativt koordinater)
- djurets kön om det är möjligt att fastställa

Varg som faller på mark där vargjakt inte får ske tillfaller staten enligt 33 § jaktförordningen. Naturvårdsverket ska enligt 38 § jaktförordningen bestämma hur omhändertagna djur ska hanteras.

Enligt Naturvårdsverkets vägledning om provtagning av varg som fällts vid licensjakt (NV-05826-22) tillfaller varg fälld vid licensjakt jaktträttshavaren enligt 10 § jaktlagen. Detta eftersom beslut om licensjakt upphäver fredningsbestämmelser hos vilt av arter som räknas upp i 33 § jaktförordningen. Provtagning ska göras av varje fälld varg enligt instruktioner nedan. Detta villkor har grund i 24 d § andra stycket jaktförordningen som meddelar att den beslutande myndigheten får bestämma hur man ska förfara med ett dödat djur.

Besiktning av fälld varg

- Länsstyrelsens besiktningsmän ska besikta samtliga fällda djur.
- Skytten ska inom ett dygn från det att djuret fällts uppvisa hela det fällda djuret för Länsstyrelsens besiktningsman.
- Om Länsstyrelsen så begär ska skottplats och fallplats omgående uppvisas.
- Besiktningsmannen ska, tillsammans med skytten, fylla i de blanketter för fälld varg som Länsstyrelsen tillhandahåller.

Hantering av kropp från fälld varg

Länsstyrelsens besiktningsman ansvarar för att flådd kropp inklusive huvud och hudprov tas om hand och fraktas till SVA. Kroppen ska vara komplett, dvs. med alla tår (exklusive klor), svanskotor, kraniet samt testiklar och penisben.

Hantering av skinn från fälld varg

Skinn från fälld varg tillfaller jakträttshavaren under förutsättning att:

- Länsstyrelsens besiktningsman har tagit ett hudprov (ca 1x3 cm) från fälld varg. Om djuret är eller kan tänkas vara angripet av skabb ska ytterligare hudprov tas från angripen del eller delar.
- Flådd kropp inklusive huvud överlämnas till besiktningsmannen.
- Jakten i övrigt har skett i enlighet med jaktlagstiftningen och villkoren i Länsstyrelsens beslut om licensjakt.

Besiktningsmannen ska märka vargskinnen med mikrochip vid sidan av flåsnittet vid buk eller bröst. Uppgiften om chipnummer ska anges på blankett som besiktningsmannen tillhandahåller.

Om jakträttshavaren önskar kan denne ansöka om återtag av andra delar av djuret, t.ex. skallen. För att detta ska vara möjligt måste detta meddelas länsstyrelsens besiktningspersonal omgående som noterar detta i besiktningsprotokollet. Återtaget kan komma att omfattas av en avgift.

Telefonsvar om återstående tilldelning ring: **010-224 71 60, knappval 1**

För SMS om återstående tilldelning: **Skicka SMS till 073 123 89 90**
(0046 73 123 89 90 om du har utländskt abonnemang)

Ange följande meddelande: **Spara Förnamn Efternamn Vargjakt2023**

Varje ord separeras med ett mellanslag Ange ditt för- och efternamn vid Förnamn och Efternamn, om du har två efternamn skrivs dessa ihop till ett ord utan mellanslag.
Exempel: Spara Kalle Svensson Vargjakt2023

Information om återstående tilldelning

Observera att jaktledaren är skyldig att minst en gång i timmen avlyssna Länsstyrelsens telefonsvar om återstående tilldelning. SMS-tjänsten är en service från Länsstyrelsen som inte påverkar denna skyldighet.

Påskjuten varg

1. Den som fällt eller påskjutit varg ska anmäla detta till Länsstyrelsen utan dröjsmål och senast samma dag i enlighet med bestämmelserna i 5 b § jaktförordningen via länsstyrelsens rapporteringstelefon: **010-224 71 60, knappval 2.**
2. När en varg påskjutits, och den inte blir kvar på platsen, får endast sådan jakt som syftar till att fälla den påskjutna vargen bedrivas

inom det område som jaktledaren ansvarar för. Licensjakten i övrigt får återupptas först efter medgivande från Länsstyrelsen.

3. Den som påskjutit varg ska tillsammans med jaktledaren ansvara för att platsundersökning genomförs för att säkerställa om vargen är skadad eller ej, samt för att spår på skottplats och fallplats ej förstörs.
4. Den som påskjutit varg ska tillsammans med jaktledaren ansvara för att eftersök genomförs om inte platsundersökningen eller andra omständigheter visat på att vargen är oskadad. Eftersök ska genomföras tills dess:
  - a) djuret påträffats dött,
  - b) djuret påträffats skadat och avlivats,
  - c) kulans anslags- eller nedslagsplats är så belägen att den utesluter att vargen skadats, eller
  - d) djuret inte kan påträffas.
5. Jaktledaren ska på begäran uppvisa skottplatsen för Länsstyrelsens besiktningsman.
6. Jaktledaren ska till Länsstyrelsens besiktningsman redovisa hur platsundersökning och eftersök genomförts samt dokumentera dessa åtgärder på blankett som besiktningsmannen tillhandahåller.
7. Om skadeskjuten varg inte anträffats ska tillgängligt material såsom, blod, hår eller spillning från den skadade vargen samlas för DNA-analys, enligt besiktningsmannens instruktioner.

Avräkning av påskjuten varg

Påskjuten varg ska avräknas från licenstilldelningen såvida inte kulans anslags- eller nedslagsplats från det avlossade skottet är så belägen att den utesluter att vargen skadats, eller om det på annat sätt vid fältkontroll kan fastställas att vargen inte skadats.

Om varg fälls med stöd av andra beslut eller dödas på annat sätt under den tid då licensjakt efter varg är tillåten, ska dessa djur inte avräknas från licenstilldelningen.

Övriga bestämmelser för jaktens genomförande

Rätt att bedriva jakt

Den som har jakträtt i områden som omfattas av detta beslut får bedriva jakt efter varg i området. Detta förutsätter att jakträtten omfattar jakt efter varg.

Jakttid

Varg får enligt 9 § jaktförordningen jagas fr. o. m. en timme före solens uppgång t.o.m. en timme efter solens nedgång. Timmen efter solens nedgång får jakten endast bedrivas som vaktjakt eller smygjakt.

Krav på eftersökshund

Vid jakt efter varg ska hund som är särskilt tränad i att spåra upp skadat vilt kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen. Detta framgår av 17 § andra stycket jaktförordningen.

Tillåtna jaktmedel

Jakt efter varg får endast bedrivas med kulvapen och ammunition som uppfyller kraven för klass 1. Detta följer av 14 och 16 §§ Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt.

Försäljning av vargskinn

Kommersiella aktiviteter som annonsering, köp, byte, försäljning eller förevisning av varg, vargskinn eller andra delar av varg, är förbjudna enligt artikel 8.1 i rådets förordning (EG) 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. För vargar skjutna i enlighet med detta beslut, kan Jordbruksverket efter ansökan meddela undantag från detta förbud. Ansökan om CITES-intyg görs via en e-tjänst på Jordbruksverkets hemsida. Mer information finns på hemsidan www.jordbruksverket.se

Rekommendationer

Besiktning av skottplats

Jaktledaren ska underlätta för besiktningspersonalen efter det att en varg fällt, exempelvis genom att undvika att jaktdeltagarna trampar sönder spår vid skottplats och fallplats.

Övrig varg i jaktområdet

Om det framkommer att jaktområdet innehåller fler eller färre vargar än det antal som får fällas enligt detta beslut uppmanas jaktledarna att snarast kontakta Länsstyrelsen.

Hundanvändning

Länsstyrelserna vill erinra om att jakten ska bedrivas med god jaktetik vilket även ska präglade hundanvändningen. Om drivande hund används så rekommenderar Länsstyrelsen att två till tre hundar som förföljer varg används samtidigt.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Samverkan mellan länen i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet

Den svenska vargstammen bör förvaltas i sin helhet, samt med hänsyn till förutsättningarna i de olika länen och var de största koncentrationerna av vargrevir finns. Av Naturvårdsverkets delegeringsbeslut (NV-05826-22) framgår vikten av att det regionala ansvaret för förvaltningen av stora rovdjur samordnas på en högre nivå än länsnivå, bland annat eftersom rovdjurens hemområden och revir i många fall länsöverskridande och att samordnad förvaltning ger en bättre helhetssyn. I enlighet med propositionen ”En hållbar rovdjurspolitik” (Prop. 2012/13:191) har länen inom det mellersta rovdjursförvaltningsområdet samverkat i frågor gällande förvaltning av rovdjur. Beslut om licensjakt för respektive län har grundats på Naturvårdsverkets beslut om miniminivåer för varg (NV-01525-18), respektive läns förvaltningsplaner samt gällande författningar.

Länsstyrelserna i det mellersta förvaltningsområdet har sedan länge ett omfattande samarbete i frågor som rör förvaltning av framför allt rovdjur. Samråden inför beslut om licensjakt efter varg 2022 har bland annat omfattat förutsättningarna för- och målsättningarna med licensjakt, riktlinjerna för rovdjursförvaltningen inom länen, samt utformning av beslut och det praktiska genomförandet av jakten. Eftersom jaktuttaget 2023 begränsats till 12,5 revir vilket motsvarar 75 vargar har länsstyrelserna även samverkat om hur uttaget ska fördelas med hänsyn till de regionala förutsättningarna, det vill säga i relation till rovdjursförvaltningsområdets och länets beslutade miniminivåer och förtätningen av vargrevir. Licensjakten år 2023 riktas därför mot revir i de områden av länen Gävleborg, Dalarna, Västmanland och Örebro samt Värmland där tätheten av vargrevir är som högst.

Samverkan med norska myndigheter

Många vargrevir ligger i gränsområdet mellan Sverige och Norge. Det ställer krav på samverkan kring förvaltningen då förutsättningarna för vargen samt för de människor som ska samexistera med den är desamma, även om det finns skillnader i lagstiftning och i förvaltningssystemets uppbyggnad. Arbete sker på flera nivåer för att förutse och överbrygga gränsbarriärer i rovdjursförvaltningen. Licensjakt på båda sidor i ett gränsrevir bör i praktiken inte skilja sig så mycket från licensjakt i revir som delas av två län. Beslutsprocesserna och den juridiska prövningen av respektive beslut ser dock olika ut, vilket gör det svårare att förutse om jakten kommer att kunna genomföras på båda sidor av reviret. Länsstyrelsens inställning är dock att förutsättningarna för licensjakt i gränsreviren analyseras utifrån samma kriterier som övriga revir, och att det finns ett självändamål i att

vargförvaltningen nära norska gränsen kan ske på samma villkor som i övriga delar av Sverige.

Enligt såväl Naturvårdsverkets vägledning till Länsstyrelsen samt enligt uppdrag från norska Stortinget till Miljödirektoratet, så ska samråd om licensjakt på varg mellan beslutande myndigheter ske i vardera landet vad gäller jakt i gränsrevir. Detta berör främst de län som gränsar mot Norge, men skulle även kunna påverka det totala jaktuttaget i Sverige och Norge. Rovviltnemnderna i region 4 och region 5 har bjudit in till formellt samrådsmöte med Länsstyrelsen i Värmlands län samt Naturvårdsverket den 9 september. Dessförinnan har kontakter skett med Rovviltnemndernas sekretariat hos Statsforvalteren i Oslo og Viken samt Innlandet, kring övergripande förutsättningar för licensjakt i gränsöverskridande revir. I ett underlag från sekretariatet till Rovviltnemnderna föreslogs gränsreviren Juvberget, Ulvåa och Kockohonka som revir att bedriva licensjakt i på gränsen mellan Värmland och den norska ulvesonen. Beslut om licensjakt på varg inom ulvesonen fattades av Rovviltnemnderna den 12 september och enligt protokoll från mötet är inriktningen att då besluta om licensjakt på norsk sida av ovan nämnda revir.

Aktuella bestämmelser om förutsättningar för jakt

Svensk lagstiftning

I 23 c § jaktförordningen anges att förutsättningen för att licensjakt efter björn, varg, järv och lo ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Av 23 d § jaktförordningen följer att om det finns förutsättningar enligt 23 c § och något annat inte följer av 24 a §, får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter varg. Ett beslut om jakt enligt första stycket får utformas och förenas med villkor som är ändamålsenliga med hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar.

Enligt 24 a § andra stycket jaktförordningen får Naturvårdsverket överlämnar rätten att besluta om licensjakt efter varg till Länsstyrelserna i ett rovdjursförvaltningsområde enligt 2 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn, under förutsättning att antalet föryngringar för arten i rovdjursförvaltningsområdet överstiger de fastställda miniminivåerna enligt 5 § förordningen (2009:1263).

Det innebär att berörda länsstyrelser får besluta om licensjakt efter varg i enlighet med 23 d § jaktförordningen om förutsättningarna i 23 c § jaktförordningen är uppfyllda.

Enligt beslut daterat 2022-06-20 (NV-05826-22) delegerade Naturvårdsverket rätten att fatta beslut om licensjakt efter varg till samtliga län i det mellersta förvaltningsområdet. Beslutet gäller därför länsstyrelsen i Dalarna, Gävleborg, Stockholm, Värmland, Västmanland, Västra Götaland, Uppsala och Örebro län. Delegeringen gäller från och med 2022-06-20 till och med 2023-02-28.

Vid beslut om licensjakt efter varg gäller Naturvårdsverket föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter varg, NFS 2014:24.

EU-bestämmelser

Bestämmelserna i jaktförordningen ska tolkas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet).

Enligt artikel 12.1 a) art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4a, med förbud mot att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs. Vargen finns uppräknad i bilaga 4a som en djurart av gemenskapsintresse som kräver noggrant skydd.

Av artikel 16.1.e) art- och habitatdirektivet följer att förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde får en medlemsstat göra undantag från bestämmelserna i artikel 12 för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

Referensvärdet för antal vargar som rapporterades till EU under 2019 var 300 individer (NV-02807-20).

Riktlinjer för stora rovdjur

Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) har på EU-kommissionens uppdrag tagit fram riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå (Linell et al. 2008). Riktlinjerna kan enligt

kommissionens bedömning ligga till grund för inriktningen av rovdjursförvaltningen inom EU. I riktlinjerna anges bl.a. följande om möjligheterna till jakt: ”från bevarandesynpunkt finns ingen principiell orsak till att populationerna av stora rovdjur ej kan tolerera vissa nivåer av jaktliga förvaltningsåtgärder eller att förvaltas under samma förutsättningar som jaktbart klövvilt eller jaktbara fågelarter. Detta förutsatt att jakten är väl hanterad, vilket i detta fall innebär effektiv inventering av populationsstorlek, fastställande av lämplig tilldelning och jaktperioder, samt noggrann åttlydnad av dessa regler. En väl organiserad jakt kan potentiellt sett vara uthållig. Artikel 16 ger i sammandrag en möjlighet att tillåta jakt, och kvarhållande av traditionella jaktmetoder”.

Rättspraxis

EU-domstolen har uttalat att eftersom artikel 16.1 i livsmiljödirektivet innehåller undantagsbestämmelser som ska tolkas restriktivt och den myndighet som fattar beslutet har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag, ska medlemsstaterna säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikeln (mål C-342/05). EU-domstolen har även slagit fast att den s.k. proportionalitetsprincipen gäller inom artskyddsområdet. Detta innebär att det undantag som en medlemsstat har för avsikt att göra ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget (mål C-76/08).

Högsta förvaltningsdomstolen har i beslut daterat 2016-12-30 (mål 2406-2408-16 och 2628-2630-16) avgjort att Värmlands läns beslut om licensjakt efter varg 2016 uppfyllde förutsättningarna enligt 23c § jaktförordningen. Det betyder att domstolen bedömde att det inte fanns någon annan lämplig lösning, att jakten inte skulle ha försvårat upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, att jakten var lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning, och att jakten skulle ha skett selektivt och under strängt kontrollerade former. Högsta förvaltningsdomstolens dom ser Länsstyrelsen som stöd till Länsstyrelsens syften med jakten, det vill säga att minska koncentrationen av varg i de delar av landet där den är som tätast för att begränsa de socioekonomiska konsekvenserna: förbättra möjligheterna för tamdjurshållning och älgförvaltning, att minska risken för angrepp på hundar vid löshunds jakt, att minska människors oro samt att öka acceptansen för varg och viltförvaltningen och därigenom minska risken för illegal jakt.

I komplement till tidigare domar ska länsstyrelserna även ta i beaktande EU-domstolens förhandsavgörande i mål C-674/17, den så kallade i Tapioladomen. Tapioladomen tydliggör att möjligheten att besluta om undantag enl. Art. 16.1 e är begränsade. I förhandsavgörandet understryks att försiktighetsprincipen ska gälla för uttag i populationen. Uttaget ur populationen måste vara så begränsat att det inte medför en betydande negativ inverkan på beståndets struktur, även om det inte i sig försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. Det krävs enligt domstolen att medlemsstaten visar att licensjakten ur ett helhetsperspektiv leder till att licensjakt får en positiv effekt på vargens bevarandestatus. I enlighet med Tapioladomen påpekar Naturvårdsverket i sin vägledning inför länsstyrelsernas eventuella licensjaktbeslut särskilt att syftet med eventuell licensjakt efter varg tydligt beskrivs samt att det finns en rigorös vetenskaplig grund för att syftet kommer att uppnås med beslutad jakt. Länsstyrelsen har tagit förhandsavgörandet i beaktande vid en sammanvägd bedömning av förutsättningarna för en licensjakt efter varg. Denna bedömning har innefattat samverkan med länen i det mellersta förvaltningsområdet och hänsyn till både nationella och regionala förutsättningar och mål.

I en dom från Förvaltningsrätten i Luleå 2020-02-17 fastslås med direkt hänvisning till EU-förhandsavgörandet i mål C-674/17 att artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet kan tillämpas för licensjakt efter en strikt skyddad rovdjursart, i detta fall lodjur, i syfte att förbättra möjligheten för samexistens och på detta sätt bevara lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus.

De beslut om licensjakt efter varg som fattades av länsstyrelserna under 2020 har också prövats av svenska domstolar utan invändningar. Förvaltningsrätten i Luleå har i tre domar daterade 2021-12-15 (mål 2043-20, 2229-20, 2235-20) avgjort att de beslut om licensjakt som fattades av länsstyrelserna under 2020 uppfyllde förutsättningarna enligt 23c § jaktförordningen och medförde inte verkningar som strider mot de mål som eftersträvas i art- och habitatdirektivet. Överklaganden från de intresseföreningar som begärde utökning av licensjakten 2021 avseende områden eller antal djur har inte tagits upp till prövning. Kammarrätten har i beslut (mål 3777-20) avslagit yrkanden om att inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen och meddelar inte prövningstillstånd. Högsta Förvaltningsdomstolen har i ett beslut (mål 1341–21) funnit att det inte förelegat förutsättningar att meddela prövningstillstånd.

Syftet med jakten

Den övergripande målsättningen för vargförvaltningen är att vargstammen ska ha gynnsam bevarandestatus samtidigt som det inte

ska bli påtagligt svårare att hålla tamdjur och hänsyn ska tas till de människor som lever och verkar i rovdjurstäta områden (prop. 2012/13:191). I praktiken innebär det att alla förvaltningsåtgärder som vidtas, inklusive licensjakt, syftar till samexistens mellan människa och varg. Syftet med detta licensjaktbeslut är att begränsa den negativa socioekonomiska och psykosociala påverkan som täta vargstammar kan ha på människor som bor i områden med mycket varg (NV-02945-15, von Essen 2016). Därigenom ska man skapa förutsättningar för en hållbar vargförvaltning samt förbättra möjligheten för samexistens och på detta sätt bevara vargstammens gynnsamma bevarandestatus (prop. 2012/13:191).

Det är inte den biologiska bärkraften i form av tillgängligt habitat, födatillgång etcetera som begränsar vargstammens utbredning och koncentration, utan toleransen för varg och omfattningen av de konflikter som kan uppstå mellan människa och varg (Linnell 2013). Det innebär att de viktigaste förvaltningsåtgärderna för att uppnå samexistens är sådana som ökar toleransen för varg och förtroendet för förvaltningen. Det finns vetenskapligt stöd för att en begränsad och kontrollerad licensjakt efter varg kan vara avgörande för allmänhetens inställning till vargförvaltningen. Resonemang kring människors inställning till varg och hur det påverkar vargstammens tillväxt återfinns i en forskningsrapport från Naturvårdsverket år 2015 (NV-02945-15). I denna rapport dras bland annat slutsatsen att den skandinaviska vargpopulationens utveckling är beroende av människans tolerans för vargen och att en kontrollerad vargjakt i sig inte är oförenlig med att upprätthålla referensvärdet.

Några av problemen med vargförvaltningen i Sverige är det minskande förtroendet för förvaltningen, ökande socioekonomiska konsekvenser av en tätare och större vargstam och försvårade förutsättningar för tamdjurshållning. Dessa problem har lett till en minskad acceptans för vargen som art och problem med illegal jakt (von Essen 2016). En ökad acceptans för vargförvaltningen och en minskad acceptans för illegal jakt är enligt Länsstyrelsens bedömning en förutsättning för att bibehålla vargens gynnsamma bevarandestatus. Denna bedömning återfinns även i den nationella förvaltningsplanen för varg och i propositionen (Prop. 2012/13:191).

Licensjakt efter varg i Sverige bedöms av Naturvårdsverket som en effektiv, kontrollerbar och hållbar del av en aktiv vargförvaltning om den sker i begränsad omfattning. Av den nationella förvaltningsplanen för varg framgår att licensjakt tillsammans med andra åtgärder såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information, kan bidra till att minska konflikter mellan människa och varg.

Naturvårdsverket har i sin vägledning till beslut (NV-05826-22) bedömt att den skydds- och licensjakt som genomförts under de senaste fyra åren inte försvårat upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för den svenska vargpopulationen. Vargstammen i Sverige har en kontinuerligt hög tillväxttakt och de år då populationen närmar sig referensvärdet för gynnsam bevarandestatus har det inte tillåtits någon licensjakt. Det finns således utrymme för licensjakt som förvaltningsåtgärd i rovdjursförvaltningsområden som uppnått sina miniminivåer samt fått beslutanderätten delegerad av Naturvårdsverket. Det innebär att ett län som bedömer att det är motiverat att minska koncentrationen av varg i ett område för att ta socioekonomisk hänsyn, kan använda licensjakt som förvaltningsmetod om förutsättningarna för jakten i övrigt är uppfyllda.

Täthet av vargrevir

Enligt riktlinjerna från Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) skall det vid licensjakt tas hänsyn till vargarnas sociala organisation och hur bortfall av individer påverkar vargarnas status. Vargar lever i familjegrupper i revir som de hävdar mot andra vargar. För att minska tätheten av varg behöver man därmed minska tätheten av vargrevir. Länsstyrelsen bedömer att det därför är mest ändamålsenligt att jakten inriktas mot utvalda revir. Till skillnad från att jaga enskilda individer i ett större antal revir kan en jakt som inriktas mot en hel familjegrupp i ett revir medföra att föryngringar under nästkommande vår uteblir. Minskad koncentration av vargrevir skapar även utrymme för nya vargetableringar med ett potentiellt högre genetiskt värde och kan på så sätt vara till gagn för populationens genetiska variation.

I propositionen ”En hållbar rovdjurspolitik” framgår att vargstammens koncentration ska minskas där den är som tätast. Vargar lever som par eller familjegrupper i revir som de hävdar mot andra vargar. För att minska tätheten av varg behövs därmed tätheten av vargrevir minska. Länsstyrelsen gör bedömningen att med hänvisning till den nationella inriktningen som anges i propositionen ovan bör jakten inriktas mot att tömma utvalda revir.

Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) har i en aktuell forskningsrapport (Sand H. et al. 2022) kunnat påvisa att det tar i genomsnitt 1,36 år för ett revir att återbesättas om båda revirhävdande vargarna ersätts av vargar utifrån. Detta kan jämföras med i genomsnitt 0,07 år om det finns en avkomma kvar som tar över reviret tillsammans med en varg utifrån. Länsstyrelsen anser med hänvisning till detta att samtliga vargar i de utpekade reviren behöver tas bort i syfte att uppnå ändamålet med jakten samt för att i förlängningen uppfylla vad som anges i ovan nämnda proposition samt nå de regionalt beslutade populationsmålen för länet.

Naturvårdsverket anger i vägledningen som följer beslutet om att överlämna beslutanderätten (NV-05826-22) till länsstyrelserna att de bedömer att större uttag än tidigare licensjakter är möjliga. Detta utan att få en betydande negativ inverkan på stammens struktur med hänsyn till vargpopulationens utveckling och möjligheten att genom särskilda villkor både inrikta jakten mot att helt tömma revir och undanta revir med genetiskt viktiga vargar.

Inventeringssäsongen för varg börjar den 1 oktober och länsstyrelsen kommer från och med det inrikta insatserna mot de revir som omfattas av detta beslut. Allteftersom ny kunskap om vargförekomsten i reviren inhämtas kan länsstyrelsen komma att korrigera tilldelningen. Detta i syfte att tömma reviren och uppnå syftet med jakten.

Socioekonomiska konsekvenser

Rovdjursförekomst kan innebära både kostnader och nyttor för människors verksamhet och vardag. Rovdjursturism och rovdjursjakt kan vara positiva effekter, medan negativa effekter kan vara skador med konsekvenser för olika näringar, älgförvaltning, människors rädsla för rovdjur, och rovdjurens påverkan på natur- och kulturvärden som fåbodbruk och löshunds jakt efter älg.

Illegal jakt

Det finns problem med illegal jakt efter varg i Sverige vilket är ett hot mot vargstammens gynnsamma bevarandestatus. Den illegala jakten uppskattas till ca 15–20 % av den totala dödligheten i populationen nationellt (Liberg et al. 2012). Forskningsstudier visar att upplevd brist på inflytande i vargförvaltningen skapar grogrund för illegal jakt (von Essen 2016). Det är mycket svårt och resurskrävande att bedriva tillsyn och att utreda misstankar om illegal jakt efter varg.

Nyckeln till att minska den illegala jakten och underlätta för utredning av brotten är att minska acceptansen för den. Licensjakten efter björn har gjort att många jägare och markägare ser ett värde i björnjakten och därmed betraktas björnen som en resurs snarare än en konkurrent om klövviltet. Det medför goda förutsättningar för social kontroll och minskad acceptans för illegal jakt efter björn. I Gävleborgs län har man till exempel sett att markägare stänger av jaktlag som missköter sig i samband med björnjakt. När det gäller varg är det viktigt att kunna framhålla licensjakt efter varg som ett lagligt och betydligt mer långsiktigt hållbart och kontrollerat alternativ än illegal jakt.

Under de licensjakter som har genomförts i länet har Länsstyrelsen upplevt att de jägare som deltog var måna om att sköta jakten på bästa möjliga sätt och att föra en öppen och god dialog med Länsstyrelsen.

När det finns möjlighet till licensjakt i enlighet med den regionalt förankrade förvaltningsplanen, blir det tydligt att de som ägnar sig åt illegal jakt har en starkt negativ effekt på såväl anseendet för jägare i allmänhet som på möjligheterna till legal jakt. Om inte möjligheten till legal jakt finns så är länsstyrelsernas erfarenhet att frustrationen över situationen ökar och därmed även acceptansen för den illegala jakten. Det finns även ett samband mellan ökat förtroende för förvaltningen och en minskad illegal jakt efter varg (NV-02945-15).

Länsstyrelserna arbetar på flera sätt för att förebygga illegal jakt och för att minska acceptansen för illegal jakt. Det handlar exempelvis om tillsyn, informationsinsatser och den regionala delaktigheten i förvaltningen. Sedan 2018 har ett omfattande arbete inletts i samverkan mellan länsstyrelserna och polismyndigheten inom polisregion Bergslagen, där bland annat Länsstyrelsen i Värmlands län ingår. Enligt Länsstyrelsens bedömning spelar licensjakt, regionala förvaltningsplaner och en legitim förvaltning en viktig roll i det förebyggande arbetet mot illegal jakt efter varg. Att inte använda sig av möjligheten till licensjakt när vargstammen har gynnsam bevarandestatus samtidigt som länet ligger över sitt förvaltningsmål innebär en större risk för negativ påverkan på gynnsam bevarandestatus än vad en noga kontrollerad licensjakt gör (Kaltenborn & Brainerd, 2016). Länsstyrelserna gör därför bedömningen att en strikt kontrollerad licensjakt bidrar till att öka förtroendet för förvaltningen vilket kan minska den illegala jakten.

Tamdjurshållning

I län där etablering och spridning av vargstammen ska ske finns en risk att tamdjurshållning försvåras, framförallt för färnäringen. Studier visar att risken för vargangrepp är beroende av tätheten av tamdjursbesättningar och att risken för negativa konsekvenser ökar i områden där förekomsten av varg är tät. Skador på tamdjur kan vara både direkta i form av kostnader från förlust av djur, och indirekta genom försämrade djurhälsa, försämrade reproduktionsförmåga och merarbete för djurägaren (Elofsson et al. 2015). Rovdjursförekomst kan således innebära förluster och kostnader utan rovdjursangrepp.

Älgförvaltning

Älgförvaltning och älgjakt är både en samhällsviktig fråga och en viktig tradition i länen. Möjligheten till en meningsfull älgjakt är en förutsättning för samexistens mellan människa och varg i berörda län.

Älgstammen ska förvaltas med hänsyn till betesskador på skogen och trafikolyckor å ena sidan och till rovdjurspredation och en meningsfull älgjakt å andra sidan. Dessutom ska älgstammen hålla en hög kvalitet avseende reproduktion, könsfördelning och medelålder. I de områden

där varg förekommer kan det vara svårt att balansera det jaktliga uttaget av älg mot vargens predation. Vargens påverkan på älgstammen inom ett revir bestäms av predationstakt och revirets storlek, samt älgstammens täthet och reproduktion.

Genom att minska tätheten av revir i området minskar predationstrycket på älg inom älgförvaltningsområdet och inom de ingående älgskötselområdena. Det bör därigenom bli lättare för älgförvaltningsgruppen och ingående älgskötselområden att utarbeta hållbara planer för älgförvaltningen.

Förekomst av varg innebär en risk för angrepp på jakthundar, vilket också påverkar människors uppfattning om varg. Jakthundar har en viktig roll i viltförvaltningen och används vid jakt efter till exempel älg, hare och rådjur. Jakthundar har även stor betydelse vid eftersök på skadat vilt. Hänsyn bör därför tas till jakt med hund i samband med beslut om licensjakt på varg (se prop. 2012/13:191 s. 315). Meningsfull jakt bör kunna bedrivas även i områden med varg, med avseende på risk för angrepp på hundar samt möjligt jaktuttag.

Förtroende för förvaltningen

En adaptiv och hållbar förvaltning av vargstammen är direkt beroende av människans tolerans för vargen. Detta innebär att de människor som påverkas av stora rovdjur ska ges möjlighet att finna en delaktighet i förvaltningen samt att konflikter mellan människa och varg minimeras. Förtroendet för vargförvaltningen är beroende av att systemet är tydligt, förutsägbart, transparent och såväl regionalt som nationellt förankrat (Linnell 2013, Liberg et al. 2015). Enligt Naturvårdsverkets delredovisning av regeringens uppdrag att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm) är det viktigt att de målsättningar som satts upp efterlevs i den mån som svensk lagstiftning tillåter när vargstammen uppnått gynnsam bevarandestatus. Enligt proposition 2012/13:191 är det också mycket viktigt att de människor som påverkas av rovdjur ges möjlighet att finna en delaktighet i förvaltningen.

Lämpligt jaktuttag i Sverige

Bakgrund

Vargstammen i Sverige har varit i tillväxt sedan 1990-talet. Antalet vargar och familjegrupper har enligt resultaten från de senaste två inventeringssäsongerna ökat, samtidigt som antalet revirmarkerande par har minskat något. Detta ger utrymme för licensjakt i de rovdjursförvaltningsområden som uppnått sina miniminivåer samt fått beslutanderätten delegerat av Naturvårdsverket. Det innebär att även län

som ej uppnått sin egen miniminivå ändå kan genomföra licensjakt, förutsatt att miniminivån inom förvaltningsområdet och förutsättningarna för jakten i övrigt är uppfyllda.

Den skandinaviska vargstammens genetiska status

Hela den skandinaviska vargstammen härstammar från sex invandrande vargar från den finskryska populationen (till reviren Nyskoga, Gillhov, Kynna, Galven och Tiveden). Med denna smala avelsbas finns det risker för att vargstammen drabbas av negativa effekter på grund av inavel.

I Sverige finns i nuläget endast en känd invandrad varg: tiken i Tivedenreviret i Örebro län. Tiveden-tiken har producerat valpkullar med en skandinavisk hane under åren 2017, 2018 och 2019. Hon är dock inte längre revirmarkerande, man fanns under 2021-2022 kvar i sitt gamla revir. Den invandrade finsk-ryska varg som 2019-2020 etablerade sig i ett revirmarkerande par i Deisjø i Norge fanns under 2021-2022 som revirmarkerande hane i Settenreviret. Där kunde familjegrupp med valpar dokumenteras. Flera äldre F1:or hävdade under vintern egna revir, både F1:or från Tiveden samt från två tidigare finsk-ryska immigranter (Kynna och Galven/Prästkogen). Nio av tolv F1:or var föräldradjur i familjegrupper med årsvalpar (Björnås, Tönsen, Skärsjön, Siggefora, Igelsjön, två i Vargavidderna, två i Brängen) (Svensson m. fl. 2022). Två F1:or fanns i revirmarkerande par (Viken och Bergaskogen) och en i ett revir med familjegrupp men utan årsvalpar (Tiveden). Naturvårdsverket har en 5-årig plan för genetisk förstärkning (NV-02544-15). I rapporten beskrivs vilka åtgärder som bör genomföras för att målet om nya reproducerande invandrade vargar uppfylls så att gynnsam bevarandestatus för varg bibehålls.

Genetiskt viktig varg definieras i detta beslut som en invandrad varg eller första generationens avkomma till sådan varg (så kallad F1:a). Andra generationens avkommor (så kallad F2:a) från invandrade vargar har förbättrat inavelsgraden något men definieras inte som genetiskt viktig. Den genomsnittliga inavelsgraden bland avkommorna i familjegrupperna har sedan 2006 och 2016 sjunkit från 0.31 till 0.23 (Svensson et al. 2017). Efter 2016 ökade inavelsgraden igen och 2019 var den genomsnittliga inavelskoefficienten i familjegrupperna 0,23 (Svensson m. fl. 2021). Som jämförelse är inavelskoefficienten 0,25 bland avkommor till syskonpar, och 0,13 för avkommor till kusiner.

Under 2019 och 2020 har även samverkan med Finland och Norge intensifierats för att säkerställa genetiskt flöde mellan den finsk-karelska och skandinaviska populationerna, samt för att se till att gemensam övervakning upprättas.

Under 2019 har Naturvårdsverket startat en myndighetsgemensam strategisk grupp för att intensiviera arbetet mot illegal jakt. Gruppens arbete syftar till att minska sannolikheten för att vargar dödas vilket kommer att stärka möjligheterna för individer med finsk-ryskt ursprung att överleva.

Licensjakt efter varg ska inte bedrivas i revir med säkerställd etablering av genetiskt viktig varg. Definitionen av genetiskt viktig varg är invandrad varg eller första generationens avkomma till sådan varg (NFS 2014:24). Om en genetiskt viktig varg uppehåller sig i jaktområdet kommer Länsstyrelsen omedelbart att avlysa jakten.

Gynnsam bevarandestatus

Två forskargrupper har tidigare bedömt att vargstammen har uppnått gynnsam bevarandestatus (M2015/1573/Nm, NV-02945-15). Detta mot bakgrund av att referensvärdena för populationsstorlek och utbredningsområde är uppnådda, den starka populationsutvecklingen, den förbättrade genetiken med minskad inavelsgrad och ökad genetisk variation, den lyckade genetiska förstärkningen, samt en tillräcklig invandringstakt av vargar från Finland och Ryssland. I rapporten framgår att det bör finnas 300 vargar i Sverige för att uppnå gynnsam bevarandestatus, samt att minst en ny immigrant från Finland eller Ryssland ska reproducera sig med en skandinavisk varg inom varje 5-årsperiod. Rapporten säger också att majoriteten av forskarna ser den starka populationstillväxten som en indikation på att populationen har en gynnsam bevarandestatus.

Högsta Förvaltningsdomstolen har i sitt avgörande 2016-12-30 slagit fast att det inte finns någon anledning att ifrågasätta det vetenskapliga underlag som Naturvårdsverket har byggt sin bedömning på.

Ett av kriterierna vid bedömning om en art har uppnått gynnsam bevarandestatus är referensvärdet för antal individer (NV-05826-22). Populationens utbredningsområde och utveckling är andra kriterier. Naturvårdsverket anger i sitt delegeringsbeslut att man vidhåller din bedömning från 2019, att vargen i Sverige har gynnsam bevarandestatus.

Naturvårdsverket har i sin vägledning även bedömt att den skydds- och licensjakt som genomförts under de senaste fyra åren inte försvårat upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för den svenska vargpopulationen.

Resultaten från den senaste inventeringssäsongen (2021-2022) visar att det då fanns 460 vargar i Sverige (Svensson m. fl. 2022). Detta är en ökning jämfört med de senaste två inventeringssäsongerna. Det har även skett en ökning av föryngringar i det södra rovdjursförvaltningsområdet

där det under senaste inventeringen bekräftades 4 föryngringar. I det mellersta rovdjursförvaltningsområdet kunde 40,83 föryngringar bekräftas, också det en ökning från föregående år. Med årets inventeringsresultat överstiger antalet vargar i Sverige nivån för gynnsam bevarandestatus.

Sammantaget bedöms därför den svenska vargstammen ha en gynnsam bevarandestatus.

Licensjaktens omfattning nationellt

Länsstyrelserna i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet har gjort en sammanvägd bedömning av förutsättningarna för ett selektivt jaktuttag. Prognosen baseras på underlag från SKANDULVs beskattningsmodell (Andrén m. fl. 2022), fastställt inventeringsresultat från den senaste inventeringssäsongen (2021-2022), beslut om fastställande av regionala miniminivåer (NV-01525-18) och förvaltningsmål, samt målsättningarna i den svenska rovdjurspolitiken.

SKANDULV har genom uppdrag från Miljödirektoratet och Naturvårdsverket tagit fram en beskattningsmodell som beskriver effekten på populationens storlek hösten 2023 givet ett visst jaktuttag och tillväxten i vargstammen. Beskattningsmodellen som presenterades i år har ett upplägg likt de modeller som presenteras för lodjur respektive järv, vilket enligt forskare och Naturvårdsverket gör modellen robustare än tidigare år. Modellen tar fram prognoser för hur vargstammen kommer att utvecklas hösten 2022 fram till hösten 2023 och tar hänsyn till att föryngringar kan missas under en inventeringssäsong. Beskattningsmodellen garanterar också att det eventuella jaktuttaget tar alla dödlighetsparametrar i beaktande.

Enligt rapporten uppgår den årliga potentiella tillväxten i den skandinaviska populationen i medeltal till ca 20 % för den senaste 10-årsperioden och för den svenska delpopulationen uppgår den årliga potentiella tillväxten i medeltal till 17 %. Enligt SKANDULVs beräkningar uppgår den svenska populationen till 478 vargar hösten 2023 om inget jaktuttag under perioden 1 oktober 2022 till 30 september 2023 genomförs.

I det beräknande uttaget ska även framtida behov av legal jakt tas höjd för, vilket innefattar skydds jakt, licensjakt samt jakt enligt § 28 jaktförordningen och § 9 jaktlagen. Ett medelvärde för de senaste årens uttag genom legal jakt, exklusive licensjakt, nationellt sett har tagits fram i samråd med Naturvårdsverket och uppgår till ungefär 20 individer.

Utifrån de regionala förvaltningsplanerna, det senaste inventeringsresultatet och vargstammens i nuläget stabila utveckling så har Länsstyrelserna i det mellersta förvaltningsområdet enats om att det totala uttaget för licensjakt 2023 ska vara 75 vargar fördelat på 12,5 revir (Tabell 1). Uttaget innebär, tillsammans med en marginal för skydds jakt efter 20 individer, en risk att hamna under referensvärdet för gynnsam bevarandestatus på 13 %. Enligt beskattningsmodellens prognoser bör uttaget resultera i att vargstammen 1 oktober år 2023 uppgår i 369 individer, vilket är en minskning med 40 vargar jämfört med samma tidpunkt år 2022.

Tabell 1: Fördelat jaktuttag mellan länen i mellersta rovdjursförvaltningsområdet.

Län	Antal revir	Antal individer
Gävleborg	2	12
Gävleborg och Dalarnas län	1	6
Dalarna. Västmanland och Örebro län	1	6
Västmanlands län	1	6
Örebro län	2	12
Värmlands län	3	18
Norge och Värmlands län	1,5	9
Värmland och Örebro län	1	3
Mellersta rovdjursförvaltningsområdet	12,5	75

Länsstyrelsen anser detta vara av begränsad mängd och ett rimligt uttag i förhållande till populationens storlek och tillväxt. Länsstyrelsen bedömer att vargstammen med detta begränsade jaktuttag fortsatt kommer att ligga över referensvärdet för gynnsam bevarandestatus vilket är 300 vargar. Den regionala miniminivån i det mellersta förvaltningsområdet är 28,5 föryngringar vilket motsvarar 285 individer.

Begränsad omfattning och begränsad mängd

Länsstyrelsen bedömer att det planerade uttaget uppfyller kriterierna i artikel 16.1.e i art- och habitatdirektivet om att uttaget ska vara i begränsad omfattning och begränsad mängd.

Länsstyrelsens gör bedömningen att den svenska vargstammen har uppnått gynnsam bevarandestatus, befinner sig i ett fortsatt skede av tillväxt, och att varg är en art med stor tillväxtpotential. Länsstyrelsen har också tagit hänsyn till Naturvårdsverkets vägledning inför licensjakt 2023 (NV-05826-22) där det framgår att revir med genetiskt viktiga vargar ska undantas från licensjakt.

I Tapioladomen slås fast att uttaget måste vara så begränsat att den inte medför en betydande negativ inverkan på beståndets struktur. Genom att

rikta licensjakten mot specifika revir snarare än ett antal individer i populationen utan geografisk begränsning, säkerställs att inverkan på beståndet blir förutsägbart.

Naturvårdsverket bedömer i sin vägledning (NV-05826-22) att den sammanlagda skydds- och licensjakten som innebär att vargstammen upprätthåller gynnsam bevarandestatus, samt inte riktas mot individer som riskerar att förändra populationens struktur om de fålls, inte bör innebära en negativ inverkan som avses i Tapioladomen gällande mängd och struktur på populationen.

Försiktighetsprincipen

I Tapioladomen understryks att försiktighetsprincipen ska gälla för uttag i populationen. Inom rovdjursförvaltning tillämpas adaptiv förvaltning. Det innebär att beslut om förvaltningsåtgärder fattas utifrån bästa tillgängliga kunskap, följs upp systematiskt och utvärderas.

Länsstyrelserna i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet har kommit överens om en säkerhetsmarginal gentemot gynnsam bevarandestatus för att säkerställa att licensjakten inte försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus. Att inte besluta om licensjakt då vargstammen har gynnsam bevarandestatus får också konsekvenser för vargförvaltningen och i förlängningen möjligheten att upprätthålla gynnsam bevarandestatus. Länsstyrelsen bedömer alltså att det måste vara möjligt att genomföra licensjakt utifrån bästa tillgängliga kunskap och en försiktighetsmarginal mot referensvärdet för gynnsam bevarandestatus, för att stärka det vetenskapliga underlaget om licensjaktens effekter på kort och lång sikt. I dagsläget bedömer Länsstyrelsen att en begränsad och selektivt utformad licensjakt utifrån bästa tillgängliga kunskap får en positiv effekt på vargens bevarandestatus ur ett helhetsperspektiv.

Licensjakt i Värmlands län

De regionala förvaltningsplanerna utgår ifrån rovdjursförvaltningens juridiska och politiska ramar och behandlas i länsstyrelsernas respektive viltförvaltningsdelegationer. Beslut om licensjakt som fattas med stöd av regionala förvaltningsplaner har goda förutsättningar att uppfattas som legitima och väl förankrade hos berörda intressegrupper. Detta påverkar i sin tur toleransen för varg och förtroendet för förvaltande myndigheter. Inför beslutet om licensjakt efter varg 2023 har frågan om inställningen till möjligheten att besluta om licensjakt behandlats i och samrått med Viltförvaltningsdelegationen.

Värmlands län har en beslutad miniminivå på 7,5 vargföringringar, (NV-01525-18). Enligt det senaste inventeringsresultatet skedde 14 föringringar i Värmlands län. Länet ligger därmed ovan sin beslutade

minimnivå. Länsstyrelsens bedömning är att detta begränsade uttag inte riskerar länets eller mellersta rovdjursförvaltningsområdets minimnivå.

Val av revir och jaktuttag

Länsstyrelsen har gjort en samlad bedömning av vilka revir som kan vara lämpliga för att bedriva licensjakt efter varg. Värmland har de senaste 40 åren haft vargrevir i länet, och har idag en av Sveriges tätaste koncentrationer av vargrevir. I bedömningen av val av revir har hänsyn tagits till viltförvaltningsdelegationernas uppsatta kriterier och mål. Dessa återfinns i förvaltningsplanen för stora rovdjur i länet. Där framgår att licensjakt bör ske utifrån kriterier baserade på koncentration av revir, genetisk status, samt socioekonomiska faktorer. Tyngdpunkten i bedömningen har varit att minska koncentrationen av reviren där den varit som störst. Med utgångspunkt i dessa kriterier har Länsstyrelsen bedömt att tre länsegna, tre gränsrevir mot Norge samt ett gränsrevir mot Örebro län är lämpade för licensjakt. Detta beslut omfattar Skacksjö-, Flatmossen- och Forshagareviren. I beslut 218-7034-2022 och 218-7035-2022 framgår att även Juvberget, Ulvåa och Kockohonka respektive Vismen omfattas av licensjakten efter varg 2023.

Det är enligt Länsstyrelsen angeläget att åstadkomma en förvaltning som ökar acceptansen och motverkar de problem och skador som förorsakas av en växande och tät vargpopulation.

Att licensjakt ska bedrivas i de aktuella områdena motiveras av att det i områdena finns en förtätning av vargrevir. Att minska tätheten av revir i detta område är nödvändigt för att minska negativa socioekonomiska konsekvenser som täta vargstammar kan ha på människor som bor i områden med mycket varg.

Enligt inventeringsrapporten 2021-2022 (Svensson et al. 2022) finns ingen genetiskt viktig varg inom de utvalda jaktreviren. Det finns därmed inget hinder för att genomföra licensjakt i linje med Naturvårdsverkets vägledning (NV-05826-22).

Vid bedömning av möjligt jaktuttag i länet har hänsyn tagits till hur stor andel av vargstammen som finns i länet, men också till att en fortsatt spridning av vargstammen ska kunna ske och att jaktuttaget inte ska försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus.

I bedömningen ingår att risken för underbeskattning av vargstammen är större än risken för överbeskattning, vilket ytterligare styrker att detta jaktuttag inte riskerar att påverka gynnsam bevarandestatus negativt. Jaktresultatet kommer att följas upp noggrant och bidra till kunskapsunderlaget för kommande förvaltningsbeslut, enligt principerna för adaptiv viltförvaltning. I och med genomförandet och utvärdering av

eventuella kommande års licensjakter kommer kunskaper att öka och osäkerheter att minska. Detta är vedertagen metodik inom all viltförvaltning.

Begränsning av jaktområde

För att minimera risken att andra revir påverkas av licensjakten har jaktområdets storlek begränsats till områden där inga andra vargrevir än de utpekade reviren bedöms uppehålla sig. Om inventeringen inför licensjakten visar att revirens utbredning ändrats efter detta beslut kan det innebära att jaktområdets omfattning revideras. Inventeringsinsatser inför jaktstart kommer också att minimera risken för att en genetiskt viktig varg skulle ha kommit in i området. Om en genetiskt viktig varg visar sig finnas i jaktområdet som omfattas av detta beslut kommer Länsstyrelsen omedelbart att avlysa jakten i berört område.

Jaktens utformning

Strängt kontrollerade former

Med de i detta beslut formulerade villkoren och det underlag som beslutet är grundat på anser Länsstyrelsen att licensjakten uppfyller kraven på strängt kontrollerade förhållanden.

Kvaliteten på inventeringsresultaten för varg är mycket hög och jämfört med förvaltning av andra viltarter är kunskapsnivån inom vargförvaltningen mycket omfattande och detaljerad. Jaktområdets omfattning är begränsat till revirens kända utbredningsområden.

Selektiv jakt

Länsstyrelsen bedömer att licensjakt i enlighet med detta beslut är selektiv både ur ett nationellt och ett regionalt perspektiv. Licensjakten begränsas till ett område där vargstammens täthet har ökat de senaste åren och där påverkan på socioekonomiska förhållanden är som störst. Jakten är riktad till ett specifikt jaktområde baserat på aktuell kunskap om de revir och de individer som finns där.

Uppföljning av licensjaktens genomförande och resultat

Licensjakten bör utvärderas årligen både nationellt och regionalt, för att vid behov genomföra justeringar till eventuell framtida licensjakt. Uppföljning av utvecklingen i vargstammen sker genom årliga inventeringar av varg enligt Naturvårdsverkets föreskrifter. Uppföljning av dödlighet, migration och tillväxt görs årligen i samband med framtagandet av bland annat beskattningsmodeller.

Länsstyrelserna i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet sammanställer årligen sina erfarenheter från den genomförda licensjakten och utbyter erfarenheter. I sammanställningen ingår bland annat frågor om jaktens planering och genomförande, effekten av licensjakten, och hur snabbt nya revir etableras. Utvärderingen sker genom dialog med besiktningspersonalen, Naturvårdsverket, andra länsstyrelser, jaktledare och jägare som deltar i jakten.

Det finns ett samband mellan ökat förtroende för förvaltningen och en minskad illegal jakt efter varg (Mills och Feltner. 2015. Bilaga 4 till Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg).

Ny forskning ger dock inget stöd för att man på kort sikt kan se förändringar av människors attityder till rovdjursförvaltningen enbart tack vare möjligheten att jaga varg (Dressel, S. et al. 2021). Den nya kunskapen behöver upprepas över tid för att kunna få en tydligare bild av vad en licensjakt på varg kan bidra med och hur en attitydförflyttning mot tolerans och förtroende för förvaltningen kan möjliggöras.

Annan lämplig lösning

I 23 c § jaktförordningen anges att förutsättningen för att licensjakt efter björn, varg, järv och lo ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Utöver licensjakt arbetar Länsstyrelsen i största möjliga utsträckning med andra åtgärder så som ersättningar vid skador, bidrag för förebyggande insatser, skyddsjakt, samråd och information som bidrar till att minska motsättningar kring förekomsten av varg. Licensjakt utgör ett nödvändigt komplement för att ytterligare minska risken för socioekonomiska konsekvenser. Detta gäller särskilt i områden med tät förekomst av varg och andra rovdjur.

Länsstyrelsen har definierat ett antal möjliga alternativ för ”annan lämplig lösning”, och listar dem och möjligheterna att genomföra dem nedan.

Skyddsjakt

Skyddsjakt är en akutåtgärd som innebär att problematiska individer avlägsnas efter att dessa orsakat problem under en begränsad tid och inom ett begränsat område. Ofta involveras endast ett fåtal personer och det kan vid behov tillämpas metoder som vid licensjakt inte är tillåtna. De fällda djuren omhändertas vanligtvis av myndigheterna. Skyddsjakt

har till syfte att akut ta bort individer som orsakar problem, då det inte är licensjaktens uttalade syfte är skydds jakt inte en lämplig åtgärd. Skydds jakt syftar inte mot någon täthetsreglerande effekt, och är därmed inte en lämplig lösning. Länsstyrelsen bedömer därför att skydds jakt inte är ett lämpligt alternativ till licensjakt.

Förebyggande åtgärder

Viltskadecenter rekommenderar en rad förebyggande åtgärder för att förhindra och försvåra angrepp av rovdjur på tamdjur. Uppförande av rovdjursavvisande stängsel är i nuläget den bästa och mest effektiva åtgärden, men då skador varierar väldigt mellan år och mellan områden är det svårt att bedöma om ökad stängsling har lett till minskade skador. Uppförande av rovdjursavvisande stängsel bedöms som väldigt svåra att genomföra i en omfattning av ett helt län eller en hel vargpopulation. Åtgärden medför också en betydande merkostnad för djurägarna. Möjligheten till bidrag framförallt till så kallad blocklagd mark (det vill säga mark för vilken det tidigare betalats ut bidrag från Jordbruksverkets miljöstöd) varierar mellan år. Hur mycket bidraget täcker av den faktiska kostnaden för stängslen är också mycket omdiskuterat. Även om rovdjursavvisande stängsel idag är den mest effektiva förebyggande åtgärden, varierar tilltron till detta skydd.

I samband med angrepp på tamdjur kan djurägarna få hjälp av Länsstyrelsen med så kallade akuta åtgärder, vanligtvis i form av olika skrämselfångor och uppsättning av tillfälliga rovdjursavvisande stängsel. Skrämsel har ofta en kort och begränsad effekt på vargar som orsakar skador, då de efter en tid vänjer sig vid de åtgärder som används och skrämseleffekten avtar. De tillfälliga stängsel av elnät som används för att skydda tamdjur direkt efter ett angrepp är ej heller lämpliga som permanenta lösningar.

Länsstyrelsen bedömer att förebyggande åtgärder kan vara en god strategi för att hantera vissa problem, men att de i nuläget inte kan anses som en ”annan lämplig lösning” i relation till syftet med licensjakt.

Flytt av varg

Erfarenheter från genomförda flyttar av finsk-ryska vargar i Sverige visar att det finns en stor sannolikhet för att vargarna återvänder till de områden där de infångades. En flytt medför dessutom en hög grad av stress för det fångade och flyttade djuret. Enbart sövningen är en både riskabel och ingripande åtgärd för vargen. Flytt av varg är också en personalintensiv åtgärd som är förenad med mycket höga kostnader. En flytt av det antal vargar som omfattas av licensjakt i mellersta rovdjursförvaltningsområdet skulle därför innebära orimliga kostnader och kan därför inte anses som en lämplig åtgärd.

Sterilisering av varg

Sterilisering är enligt Länsstyrelsernas mening inte lämplig att utföra på ett vilt djur då det utsätter djuret för onödigt lidande både under infångande, sövning, och läkprocess. Åtgärden är även förenad med höga kostnader.

Slutsatser

Ovan nämnda förvaltningsmetoder är enligt Länsstyrelsernas mening inte tillämpliga alternativ för att uppnå de syften med licensjakt som anges i detta beslut. Alternativen är olämpliga i förhållande till syfte, kostnader, och resurser samt risken för onödigt lidande. Sannolikt är det inte praktiskt möjligt att genomföra för det antal vargar som nu är aktuellt för uttag genom licensjakt. Länsstyrelsen bedömer mot bakgrund av ovanstående att det inte finns någon annan lämplig lösning för att minska vargstammens täthet, påverkan på socioekonomiska förhållanden och påverkan på älgförvaltningen i de utvalda reviren än att bedriva licensjakt efter varg.

Sammanfattning

För att minska socioekonomisk påverkan och påverkan på älgförvaltningen finns ingen annan lämplig lösning än licensjakt som syftar till att minska koncentrationen av varg i de områden där den är som tätast. Den svenska vargstammen har uppnått gynnsam bevarandestatus. En selektiv och strängt kontrollerad jakt av denna omfattning äventyrar inte upprätthållandet av denna. Aktuell beskattning är av begränsad omfattning och lämplig utifrån såväl målsättningen med jakten som stammens storlek. Den licensjakt som beslutas av Länsstyrelsen innebär inte att antalet föryngringar i Sverige understiger det beslutade nationella referensvärdet gällande gynnsam bevarandestatus för varg.

Länsstyrelsen har efter samråd med övriga länsstyrelser i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet samt med berörda myndigheter i Norge fattat ett samordnat beslut om licensjakt efter varg. Beslutet är också i enlighet med LCIE:s riktlinjer om förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå.

De utpekade vargreviren medför licensjakt efter 18 individer. Reviren ligger i områden med förtätning av vargrevir.

Då kraven för licensjakt är uppfylla beslutar Länsstyrelsen därför om licensjakt efter varg i enlighet med de villkor som framgår av detta beslut.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta mig, David Höök, för frågor på telefon 010-2247256 eller via e-post david.hook@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 7033-2022 i ämnesraden för e-post.

Det går även bra att ringa till Länsstyrelsens växel, telefon 010-224 70 00.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Georg Andrén med vilthandläggare David Höök som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Avdelningschef Maria Hammarström, enhetschef Patrik Hallberg, länsjurist Johan Magnusson och vilthandläggare Kari Langöen medverkat.

Kopia till

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se
Statens veterinärmedicinska anstalt, sva@sva.se
Polisregion Bergslagen, registrator.bergslagen@polisen.se
Viltförvaltningsdelegationen i Värmlands län

Bilagor

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten
2. Karta över jaktområde Skacksjö
3. Karta över jaktområde Flatmossen
4. Karta över jaktområde Forshaga

Referenser

Författningar

Art- och habitatdirektivet. Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

En hållbar rovdjursproposition (2012/13:191). Stockholm: [Miljö- och energidepartementet](#).

NFS 2002:18. Naturvårdsverkets föreskrifter och Allmänna råd om jakt och statens vilt. Stockholm: Naturvårdsverket.

NFS 2014:24. Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för Länsstyrelsens beslut om licensjakt efter varg. Stockholm: Naturvårdsverket.

SFS 1987:259. Jaktlag. Stockholm: Näringsdepartementet.

SFS 1987:905. Jaktförordningen. Stockholm: Näringsdepartementet.

SFS 2009:1263. Förordning (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn. Stockholm: Näringsdepartementet

SFS 2010:1932. Delgivningslag. Stockholm: Justitiedepartementet.

Rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem.

Publikationer

Andrén H., Sand H., Liberg O. & Wabakken P. (2022). Beräkningar av beskattning av den Skandinaviska vargpopulationen 2023. Rapport till Naturvårdsverket, Sverige och Miljødirektoratet, Norge från SKANDULV.

- Dressel S., Sandström C., Bennet J., Ericsson G. (2021). En attitydundersökning om stora rovdjur och rovdjursförvaltning. Rapport 2021:8, Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå.
- Elofsson K., Widman M., Häggmark Svensson T. & Steen M. (2015). Påverkan från rovdjursangrepp på landsbygdsföretagens ekonomi. Rapport 167, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala.
- Essen E. V. (2016). In the gap between legality and legitimacy (Doctoral dissertation). Publ. 2016:81, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala.
- Kaltenborn B.P. & Brainerd S.M. (2016). Can poaching inadvertently contribute to increased public acceptance of wolves in Scandinavia? *European Journal of Wildlife Research*, 62 (2), 179-188.
- Liberg O., Chapron G., Wabakken P., Pedersen H.C., Hobbs N.T. & Sand H. (2012). Shoot, shovel and shut up: cryptic poaching slows restoration of a large carnivore in Europe. *Proceedings of the Royal Society of London B: Biological Sciences*, 279 (1730), 910-915.
- Liberg O., Chapron G., Wikenros C., Flagstad Ö., Wabakken P. & Sand H. (2015). An updated synthesis on appropriate science-based criteria for "favourable reference population" of the Scandinavian wolf (*Canis lupus*) population. Sveriges Lantbruksuniversitet, Ridderhyttan.
- Linnell J., Salvatori V. & Boitani L. (2008). Guidelines for population level management plans for large carnivores in Europe. A Large Carnivore Initiative for Europe report prepared for the European Commission (contract 070501/2005/424162/MAR/B2), 83 s.
- Linell J.D.C (2013). From conflict to coexistence: Insights from multi-disciplinary research into relationships between people, large carnivores and institutions. Report for the European Commission.
- Naturvårdsverket. (2015). Femårig plan för genetisk förstärkning 2016-2020. NV-02544- 15.
- Naturvårdsverket. (2015). Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige, Skrivelse i regeringsuppdrag att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm), NV-02945-15.
- Naturvårdsverket. (2015). Bilaga 4 till Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm). NV-02945-15.
- Mills L. S. and Feltner J. An updated synthesis on appropriate science-based criteria for "favorable reference population" of the Scandinavian wolf (*Canis lupus*) population.

Wabakken P., Svensson L., Maartmann E., Nordli K., Flagstad Ø. & Åkesson M. 2022. Bestandsovervåking av ulv vintern 2021-2022. Inventering av varg vintern 2021-2022. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia. Bestandsstatus för stora rovdjur i Skandinavien 1-2022. 59s.

Åkesson M. (2017). Individer med lägst släktskap i den Skandinaviska vargpopulationen vintern 2016/2017. Sveriges Lantbruksuniversitet, Riddarhyttan.

Ni kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten.

Hur överklagar vi beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Värmland antingen via e-post; varmland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen senast den 27 oktober 2022. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om ni inte tidigare lämnat dem:

- Person- eller organisationsnummer.
- Telefonnummer där ni kan nås dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det).
- E-postadress.
- Annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå er.

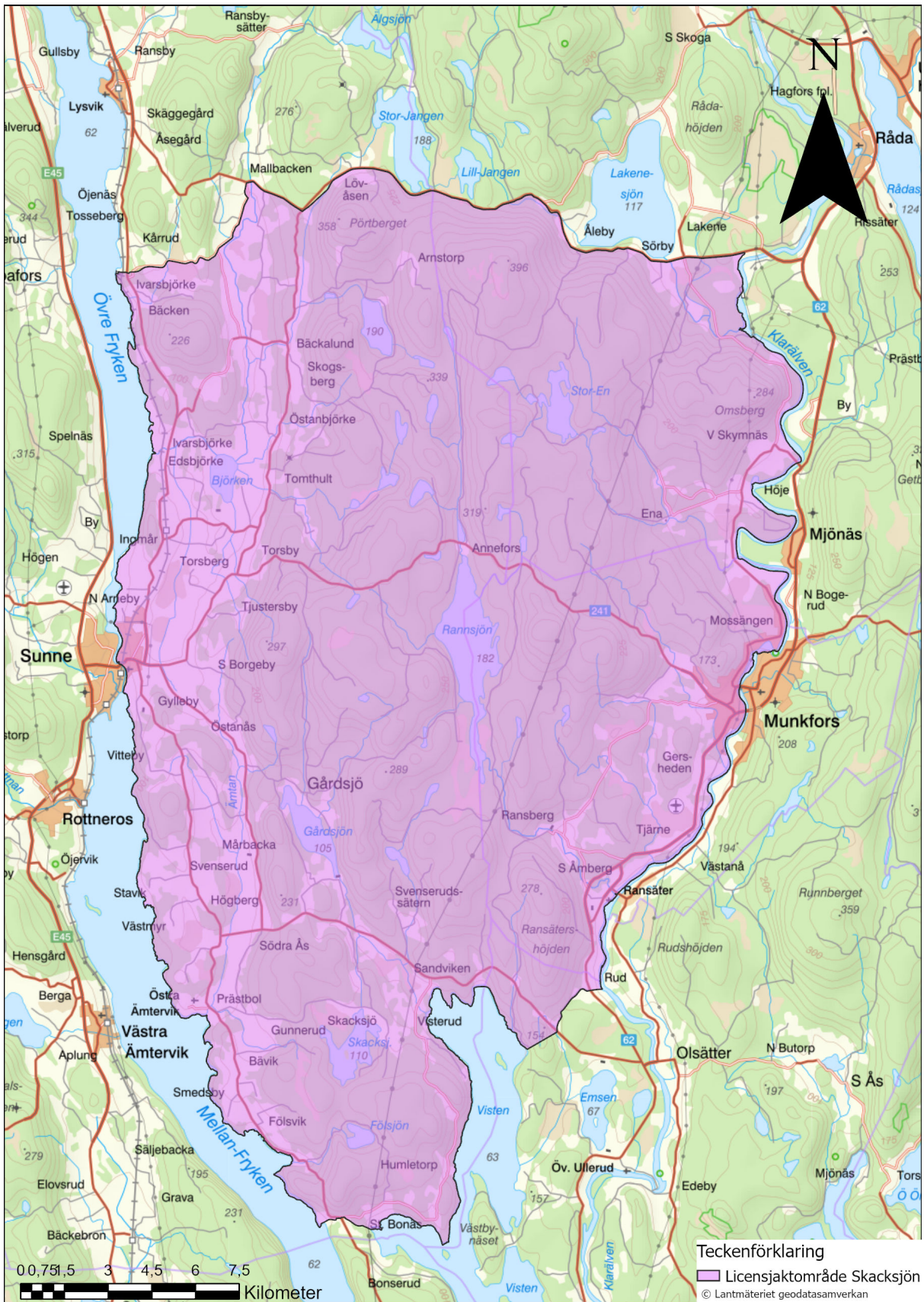
Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

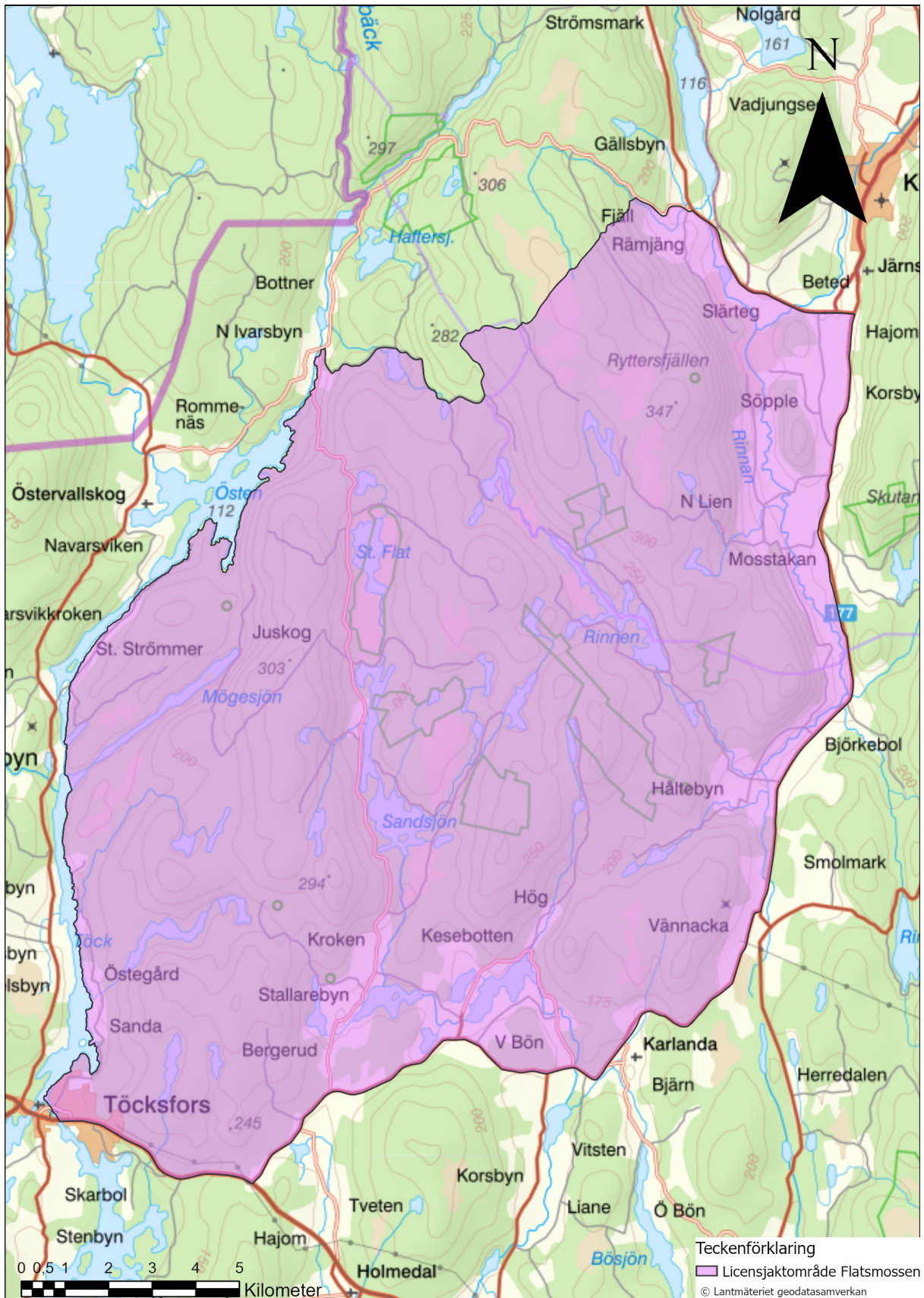
Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från er samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver ni veta mer?

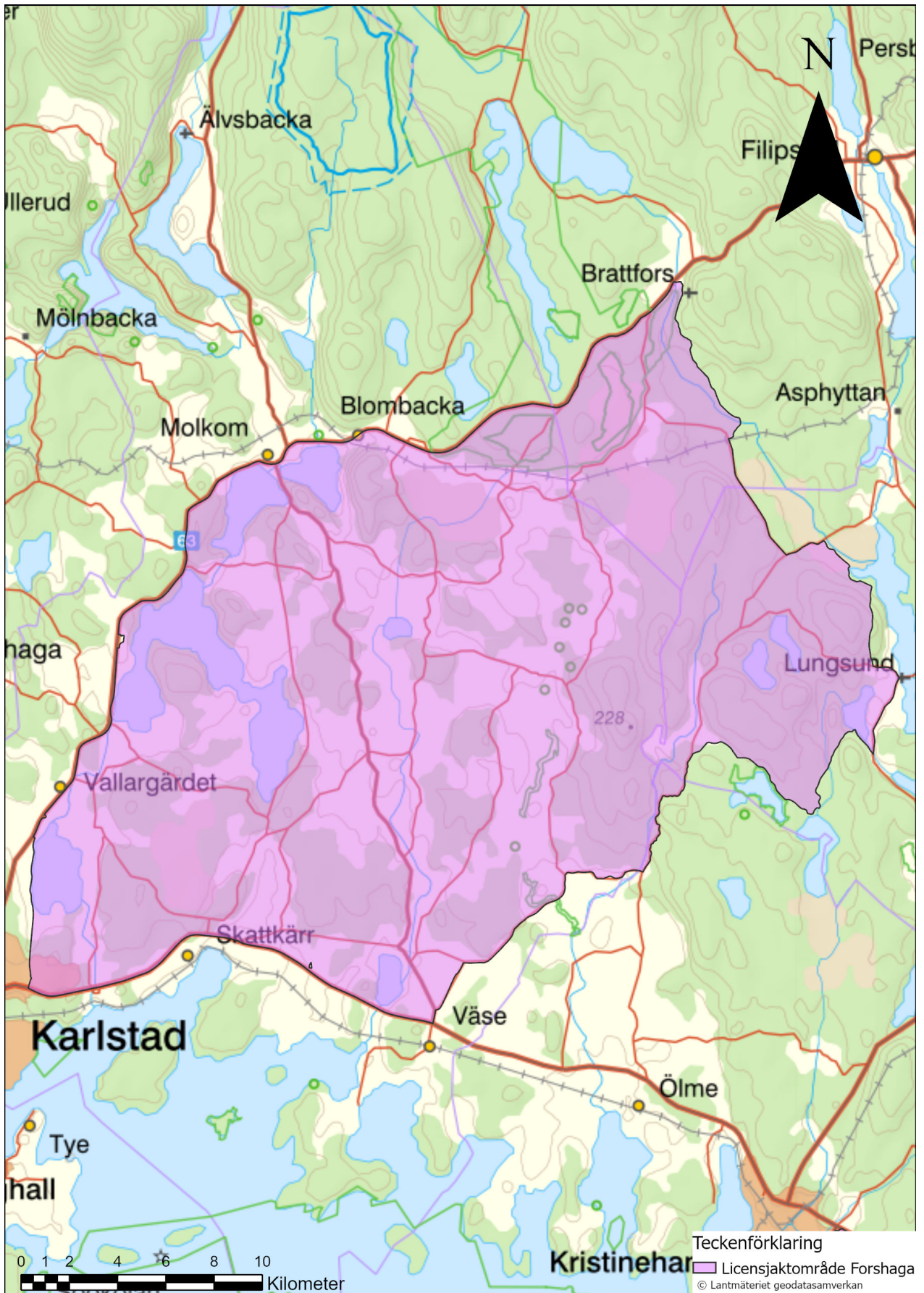
Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post, varmland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-224 70 00. Ange diarienummer 7033-2022.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.